

Účast ve sdružení a dědění

Smrtí fyzické osoby zaniká její účast ve sdružení, jen je-li plnění omezeno pouze na osobu účastníka sdružení; jinak jsou práva a povinnosti z účasti fyzické osoby ve sdružení - jako majetkové právo zůstavitele - předmětem dědění a přecházejí na dědice.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1331/2011, ze dne 28.5.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyň a) Ing. P. V. a b) M. H., obou zastoupených Mgr. V.V., advokátem se sídlem v P., proti žalované R. D., zastoupené JUDr. E.Š., advokátem se sídlem v P., o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví a o určení aktiv dědictví, vedené u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 9 C 263/2009, o dovolání žalobkyň proti rozsudku Okresního soudu v Písku ze dne 9. dubna 2010 č.j. 9 C 263/2009-127 a rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. října 2010 č.j. 6 Co 1752/2010-157, tak, že řízení o dovolání žalobkyň proti rozsudku okresního soudu se zastavuje. Rozsudek krajského soudu se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu v Písku dne 14.5.2009 a změněnou se souhlasem soudu domáhaly, aby bylo rozhodnuto, že "se zrušuje podílové spoluvlastnictví k hodnotám vneseným do Sdružení F. H. a žalované a k majetku získanému činností tohoto sdružení", a aby bylo určeno, že "do společného jmění F. H. a žalobkyně M. H. náležel ke dni smrti F. H. nárok na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví ve výši určené postupem podle ustanovení § 841 občanského zákoníku", že "vnos F. H. do majetku sdružení činil k datu 1.1.1998 2.663.047,- Kč" a že "podíly na majetku byly pro F. H. 70:30 pro žalovanou". Žalobu odůvodnily zejména tím, že zůstavitel F. H., zemřelý dne 5.2.2007, měl vedle majetku, který byl vypořádán v řízení o dědictví (vedeném u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 15 D 73/2007), rovněž firmu "F. H. - IČ: 15801748" a že o tomto majetku se účastnice (jako zůstavitelovy dědičky v řízení o dědictví) neshodly na tom, zda patří do aktiv dědictví. Vzhledem k tomu, že žalovaná nepředložila písemnou smlouvu o sdružení uzavřenou podle ustanovení § 829 a násl. občanského zákoníku, že podle finančního úřadu byl zjištěn pouze poměr v dělení zisku z podnikání "v rozsahu 70% zůstavitel a 30% žalovaná" a že nebyl zjištěn "nějaký majetkový podíl žalované na zásobách", patří podle přesvědčení žalobkyň "firma F. H. - Železářství Písek v celém rozsahu aktiv" do společného jmění zůstavitele a žalobkyně b) [zůstavitelovy manželky] a do dědictví po zůstaviteli. Podle žalobkyň "je smyslem řízení" mimo jiné zjistit, zda vnos F. H. do majetkového sdružení, který je mezi účastníky sporný, činil ke dni 1.1.1998 částku 2.663.047,- Kč a jakým poměrem byly rozdělovány zisky F. H. a žalované.

Okresní soud v Písku rozsudkem ze dne 9.4.2010 č.j. 9 C 263/2009-127 zrušil "podílové spoluvlastnictví k majetku získanému činností" zůstavitele F. H., určil, že "do společného jmění manželů F. H. a žalobkyně b) náležel ke dni 5.2.2007 nárok na vypořádání zaniklého rovnodílného spoluvlastnictví F. H. a žalované na majetku získaném výkonem činnosti sdružení F. H. a žalované", a zamítl žalobu o určení, že "se zrušuje podílové spoluvlastnictví k hodnotám vneseným do sdružení F. H. a žalované", že "vnos F. H. do majetku sdružení F. H. a žalované činil k datu 1.1.1998 částku 2.663.047,- Kč", že "do společného jmění F. H. a žalobkyně b) náležel ke dni 5.2.2007 nárok na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví F. H. a žalované na hodnotách vnesených F. H. do sdružení F.

H. a žalované ve výši určené postupem podle ustanovení § 841 občanského zákoníku" a že "podíly na majetku získaném činností F. H. a žalované činily 70% pro F. H. a 30% pro žalovanou"; současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Z provedených důkazů zjistil, že zůstavitel F. H. "podnikal jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru obchodní činnosti" a že od 2.1.1998 provozoval svou "obchodní činnost" ve sdružení se žalovanou, vzniklém na základě jejich ústní dohody. Smrtí F. H. došlo podle soudu prvního stupně k zániku sdružení, nezaniklo však spoluvlastnictví zůstavitele a žalované k hodnotám vloženým do sdružení a k majetku získanému společnou činností; nárok na zrušení (a vypořádání) zaniklého spoluvlastnictví proto "přešel na právní nástupce zemřelého účastníka dvoučlenného sdružení". Protože nebylo prokázáno tvrzení žalobkyně, že by F. H. do sdružení vložil jakékoli majetkové hodnoty a že by došlo k oddělení eventuálního vkladu F. H. od jeho ostatního majetku způsobem požadovaným zákonem (žalovaná to nepotvrdila a z provedených důkazů nevyplývá ani to, že by projev vůle k oddělení majetku byl učiněn konkludentně), spoluvlastnictví žalované a F. H. k hodnotám do sdružení vloženým podle soudu prvního stupně nevzniklo; nemohou být tedy důvodné žaloby o zrušení spoluvlastnictví k hodnotám vneseným do sdružení, o určení, že vnos F. H. činil částku 2.663.047,- Kč, a o určení, že do společného jmění manželů F. H. a žalobkyně b) patřil ke dni smrti F. H. nárok na vypořádání spoluvlastnictví k majetkovým hodnotám vneseným do sdružení. Vzhledem k tomu, že žalobkyně neprokázaly, že by se F. H. a žalovaná dohodli o majetku získaném činností na rozdělení podílů v poměru 70:30, soud prvního stupně vycházel z toho, že podíly na majetku získaném činností sdružení jsou stejné.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 7.10.2010 č.j. 6 Co 1752/2010-157 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o určení, že "do společného jmění manželů F. H. a žalobkyně M. H. náležel ke dni 5.2.2007 nárok na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví F. H. a žalované na hodnotách vnesených F. H. do sdružení F. H. a žalované ve výši určené postupem podle ustanovení § 841 občanského zákoníku", a ve výroku o náhradě nákladů řízení a rozhodl, že žalobkyně jsou povinny zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 31.972,80 Kč k rukám advokáta JUDr. E.Š. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že F. H. nevložil - jak tvrdily žalobkyně - do sdružení majetkové hodnoty (zboží v prodejně ke dni 1.1.1998), a že nedošlo ani ke "vnesení majetku pana H. konkludentním způsobem". Protože je třeba "důsledně oddělit, co je vnosem do sdružení a co zůstalo ve výlučném vlastnictví účastníků", a protože nebylo "k 1.1.1998 výslovně panem H. specifikováno, co je v majetku sdružení", nelze ani "ke dni zániku sdružení dovodit, co z toho bylo předmětem vypořádání".

Proti rozsudku odvolacího soudu a proti rozsudku soudu prvního stupně (ve výrocih týkajících se nároku na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví F. H. a žalované na hodnotách vnesených F. H. do sdružení) podaly žalobkyně dovolání. Nesouhlasí se závěrem soudů o tom, jak posoudily otázku vrácení hodnot poskytnutých k účelu sdružení podle ustanovení § 841 občanského zákoníku při použití (podle žalobkyně) příliš "formálního výkladu" předání vnosu do sdružení ve smyslu ustanovení § 833 občanského zákoníku. Žalobkyně namítají, že soudy neměly požadovat splnění formálního požadavku uvedeného v ustanovení § 833 občanského zákoníku, neboť tato forma je "předepsána" jen u peněz nebo věcí určených druhově, které se stávají podílovým spoluvlastnictvím účastníků sdružení. Žalovaná - jak vyplynulo z její výpovědi a dalších provedených důkazů - vnesla do sdružení pouze "svůj um a žádný majetek", a proto ve smyslu ustanovení § 833 občanského zákoníku nemohlo vzniknout podílové spoluvlastnictví k věcem vneseným do sdružení. Žalobkyně dále namítají, že zásoby zboží při vzniku sdružení (ke dni 1.1.1998 se jednalo o stav zásob ve výši 2.673,821,- Kč) byly použity pro sdružení, i když nebylo "formálně prokázáno", jakým způsobem byly ve prospěch sdružení poskytnuty. Podle žalobkyně bylo zřejmé, že bylo prodáváno zboží z majetku zůstavitele a že proto dědici zůstavitele mají nárok na vrácení majetkového vkladu do sdružení (resp. na jeho "zařazení do dědictví") ve smyslu ustanovení § 841 občanského zákoníku. Přípustnost dovolání žalobkyně dovozují z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu, otázku zásadního

právního významu spatřují v "posouzení, zda lze ve prospěch sdružení poskytnout peníze a věci určené podle druhu, aniž by došlo k jejich formálnímu předání ve prospěch sdružení způsobem uvedeným v ustanovení § 833 občanského zákoníku, a zda má účastník sdružení v takovém případě nárok na vrácení takto poskytnutých hodnot postupem podle ustanovení § 841 občanského zákoníku", a navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů v napadených výrocích (týkajících se nároku na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví F. H. a žalované na hodnotách vnesených F. H. do sdružení) a aby věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2012 (dále jen "o.s.ř."), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1.1.2013 (srov. Čl. II bod 7. zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno oprávněnými osobami (účastnicemi řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst.1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Žalobkyně napadají dovoláním kromě rozhodnutí odvolacího soudu rovněž rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 9.4.2010 č.j. 9 C 263/2009-127. Uvedený rozsudek není rozhodnutím odvolacího soudu; jde o rozhodnutí soudu prvního stupně, již z toho důvodu je jeho přezkum dovolacím soudem vyloučen a občanský soudní řád proto ani neupravuje funkční příslušnost soudu pro projednání dovolání podaného proti takovému rozhodnutí soudu prvního stupně (srov. § 10a o.s.ř.). Nedostatek funkční příslušnosti je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení; Nejvyšší soud ČR proto řízení o dovolání žalobkyň proti rozsudku Okresního soudu v Písku ze dne 9.4.2010 č.j. 9 C 263/2009-127 podle ustanovení § 104 odst.1 o.s.ř. zastavil (srov. též právní názor vyjádřený například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2003 sp. zn. 29 Odo 265/2003, které bylo uveřejněno pod č. 47 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2006).

Přípustnost dovolání žalobkyň proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby o určení, že do společného jmění manželů [zůstavitele F. H., zemřelého dne 5.2.2007, a žalobkyně b)] patřil ke dni smrti zůstavitele nárok na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví zůstavitele a žalované na hodnotách vnesených do sdružení zůstavitele a žalované, se řídí ustanovením § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.].

Žalobkyně dovoláním napadají rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobkyň proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst.

1 písm. c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 odst. 3 o.s.ř.); k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o.s.ř. se nepřihlíží.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o.s.ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné vyřešení právní otázky, zda smrtí zůstavitele, který byl jedním ze dvou účastníků sdružení podle ustanovení § 829 a násl. občanského zákoníku, zaniká sdružení podle ustanovení § 841 občanského zákoníku a zda tedy vzniká nárok na vypořádání zaniklého spoluvlastnictví zůstavitele a druhého člena sdružení na hodnotách vnesených do sdružení podle ustanovení § 833 občanského zákoníku, popřípadě na vrácení hodnot poskytnutých zůstavitelem k účelu sdružení ve smyslu ustanovení § 841 občanského zákoníku. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobkyň je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobkyň je zčásti opodstatněné.

Žalobkyně a) a b) a žalovaná jsou dědičkami po F. H., zemřelém dne 5.2.2007, kterým bylo usnesením Okresního soudu v Písku ze dne 9.4.2008 č.j. 15 D 73/2007-162 potvrzeno, že nabyly dědictví každá "jednou ideální třetinou". V průběhu řízení o dědictví bylo (mimo jiné) zjištěno, že zůstavitel za trvání manželství se žalobkyní b) provozoval spolu se žalovanou obchodní činnost na základě ústní smlouvy o sdružení podle ustanovení § 829 a násl. občanského zákoníku, jehož předmětem bylo společné podnikání v oboru "nákup a prodej železářského zboží". Protože majetek a práva z této činnosti zůstala "sporná", nebylo k nim v řízení o dědictví při vypořádání společného jmění zůstavitele a žalobkyně b), při soupisu aktiv dědictví a při určení obvyklé ceny dědictví ve smyslu ustanovení § 175k odst. 3 a § 175l odst. 1 věta druhá občanského soudního řádu přihlíženo. Žalobkyně se nyní v tomto řízení domáhají svých práv k tomuto majetku (§ 175y odst. 1 občanského soudního řádu).

Odvolací soud - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - vycházel v projednávané věci (spolu se soudem prvního stupně) ze závěru, že smrtí fyzické osoby zaniká její účast ve sdružení vytvořeném podle ustanovení § 829 a násl. občanského zákoníku, že v případě "dvoučlenného sdružení" dochází při smrti jednoho z účastníků k "rozpuštění (zaníku) sdružení" a že vypořádání "rozpuštěného (zaniklého) sdružení" se řídí ustanovením § 841 občanského zákoníku.

S názorem, že smrtí fyzické osoby bez dalšího zaniká její účast ve sdružení vytvořeném podle ustanovení § 829 a násl. občanského zákoníku, dovolací soud nesouhlasí.

Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (§ 460 občanského zákoníku). Děděním vstupuje dědic do všech majetkoprávních vztahů zůstavitele, ledaže podle zákona zanikají smrtí zůstavitele nebo přecházejí na další osoby jinak než děděním. V závazkových právních vztazích zanikne smrtí věřitele právo tehdy, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu (srov. § 579 odst. 2 část věty před středníkem občanského zákoníku).

Několik osob se může sdružit, aby se společně přičinily o dosažení sjednaného účelu (§ 829 odst. 1 občanského zákoníku); sdružení nemají způsobilost k právům a povinnostem (§ 829 odst. 2 občanského zákoníku).

Každý z účastníků sdružení je povinen vyvíjet činnost k dosažení sjednaného účelu způsobem stanoveným ve smlouvě a zdržet se jakékoli činnosti, jež by mohla znemožnit nebo ztížit dosání tohoto účelu (§ 830 občanského zákoníku). Vedle pracovní činnosti mohou být účastníci sdružení podle smlouvy povinni poskytnout pro účely sdružení peníze nebo jiné věci (§ 831 věta první občanského zákoníku). Každý účastník může ze sdružení vystoupit, ne však v nevhodné době a k újmě ostatních účastníků sdružení; z vážných důvodů však může ze sdružení kdykoliv vystoupit, a to i když byla dohodnuta výpovědní lhůta (§ 838 odst. 1 občanského zákoníku). Z vážných důvodů lze účastníka ze sdružení vyloučit, a to pouze jednomyslným usnesením ostatních účastníků sdružení, nestanoví-li smlouva jinak (§ 838 odst. 2 občanského zákoníku).

Sdružení zanikne rozpuštěním, nastanou-li okolnosti, které byly ve smlouvě sjednány jako důvod ukončení jeho činnosti, nebo rozhodnou-li o tom účastníci sdružení. Při rozpuštění sdružení mají účastníci nárok na vrácení hodnot, poskytnutých k účelu sdružení a vypořádají se mezi sebou o majetek získaný výkonem společné činnosti sdružení způsobem stanoveným ve smlouvě, jinak rovným dílem (§ 841 občanského zákoníku).

Nemohou být žádné pochybnosti o tom, že účast ve sdružení je majetkovým právem, které smrtí fyzické osoby nezaniká, ledaže by - jak vyplývá z ustanovení § 579 odst. 2 části věty před středníkem občanského zákoníku - plnění z tohoto práva bylo omezeno jen na osobu tohoto účastníka sdružení. Pouze na osobu účastníka sdružení je omezena účast fyzické osoby ve sdružení tehdy, stanoví-li smlouva, že smrtí zaniká zůstavitelova účast ve sdružení nebo že smrtí účastníka se ukončuje činnost sdružení, popřípadě vykonával-li účastník ve sdružení podle smlouvy pracovní činnost nebo byla-li jeho činnost pro sdružení jinak nezastupitelná nebo nenahraditelná. Smrtí fyzické osoby tedy zaniká její účast ve sdružení, jen je-li plnění omezeno pouze na osobu účastníka sdružení; jinak jsou práva a povinnosti z účasti fyzické osoby ve sdružení - jako majetkové právo zůstavitele - předmětem dědění a přecházejí na dědice.

V projednávané věci z výsledků dokazování nevyplývá, že by v ústní smlouvě o sdružení uzavřené zůstavitelem a žalovanou bylo sjednáno, že smrtí některého z účastníků zaniká jeho účast ve sdružení nebo že se smrtí některého z účastníků ukončuje činnost sdružení, a z povahy účasti zůstavitele ve sdružení nelze (zatím) dovodit ani to, že by jeho činnost ve sdružení byla nezastupitelná nebo nenahraditelná. Došlo-li k přechodu práv a povinností zůstavitele z účasti ve sdružení na jeho dědice, pak sdružení - i když práva a povinnosti zůstavitele z účasti ve sdružení nebyla v řízení o dědictví vypořádána - dosud nezaniklo a nelze provést ani majetkové vypořádání jeho účastníků žalobkyněmi požadovaným způsobem.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný, neboť spočívá na chybném právním posouzení věci; Nejvyšší soud České republiky proto napadený rozsudek odvolacího soudu, aniž by se mohl věcí zabývat také z hlediska všech uplatněných dovolacích důvodů, zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Českých Budějovicích) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věty první o.s.ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)